

Hooldereform

*Kas reformi tulemusena kujundatud rahastusmudel tagab avalike vahendite
tõhusa kasutuse reformi eesmärkide saavutamiseks?*

audiitor Ines Vali

Linnade ja Valdade Päevad 09.04.2025

Auditi eesmärk

Kas reformi tulemusena kujundatud rahastusmudel tagab avalike vahendite tõhusa kasutuse reformi eesmärkide saavutamiseks?

- ❖ **Teha vahekokkuvõtte, mida on avaliku sektori suurenenud kulude taustal hooldereformiga senimaani saavutatud;**
- ❖ **Teadvustada probleeme ja riske, mis vajavad tähelepanu.**

Hinnati Sotsiaalministeeriumi tegevust rahastamismudeli kujundamisel, ministeeriumi ja kohalike omavalitsuste (KOV) tegevust mudeli rakendamisel ja Sotsiaalkindlustusameti tegevust rahastamisreeglite järelevalves. Samuti hinnati ministeeriumi tegevust reformiga kaasnenud riskidele reageerimisel.

Põhijäreldus

- ❖ Praeguse rahastusmudeli sobivus vabaturutingimustesse on küsitav. Keeruline on saavutada korraga nii seda, et teenusehind on inimestele taskukohane, kui ka vältida avaliku raha ebamõistlikku kulu.

Miks? Avaliku sektori (KOV) rahastus liigub turul vabalt suuresti koos inimese valikuga ja KOVi on kohustus teenust kindlas ulatuses rahastada. Kui kasvavad teenuse hinnad, peavad reformi eesmärkide saavutamiseks kasvama ka avaliku sektori kulud, kuid hinnatase ei ole KOVi poolt hästi juhitav (turg on defitsiidiga, 60% inimesi erahooldekodudes jne).

Positiivsed mõjud

❖ **Teenusesaajate omaosalus on vähenenud.**

2022 vs 2023 vastavalt 78% ja 61%. Inimesed maksavad täna vähem kui enne reformi.

❖ **Teenuse kvaliteedikasvuks eelduste tekkimine.**

a) hooldajate arv on suurenenud kiiremini kui hooldatavate arv (2023 vs 2022 aastalõpu seisuga vastavalt 15% ja 10%),

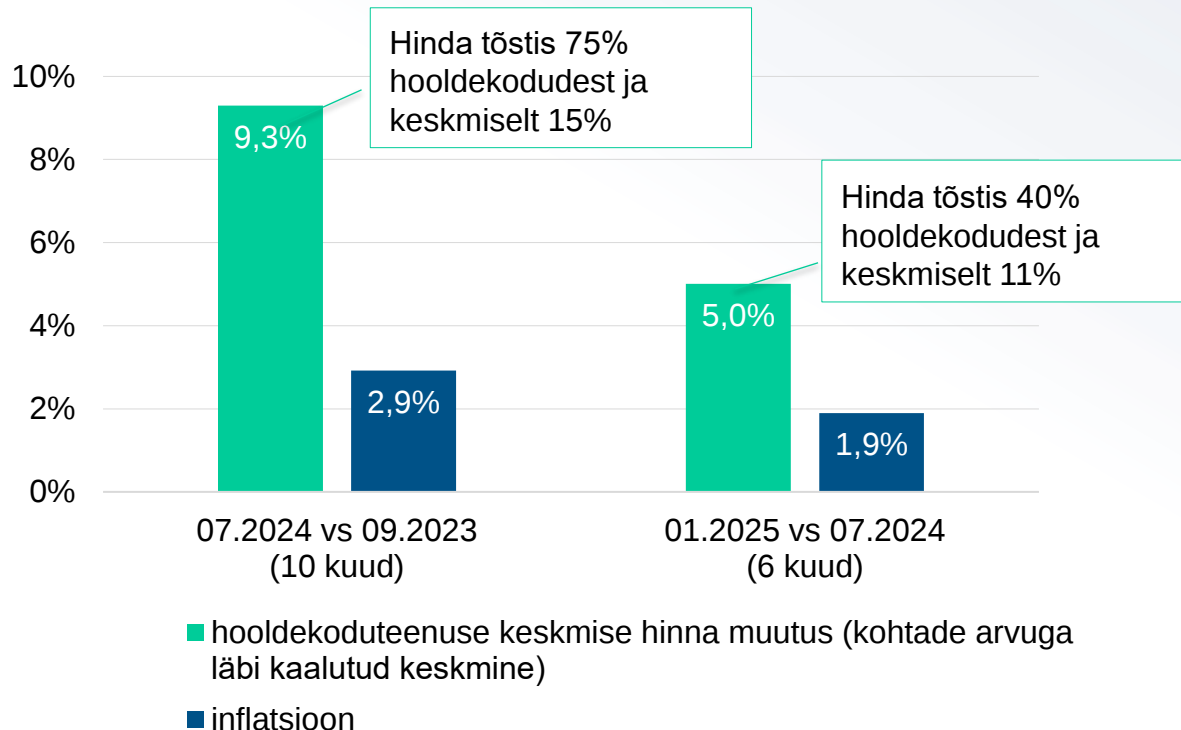
b) kasvanud on hooldajate palgad (2023 vs 2022 *ca* 16%).

Probleemikohad: oodatust kiirem hinnakasv

Prognoos: pärast reformi kasvavad hinnad keskmiselt 3% aastas.

Tegelikkus: hinnakasv on olnud prognoositust oluliselt kiirem.

Probleemikohad: keskmisest pensionist omaosa katteks sageli ei piisa

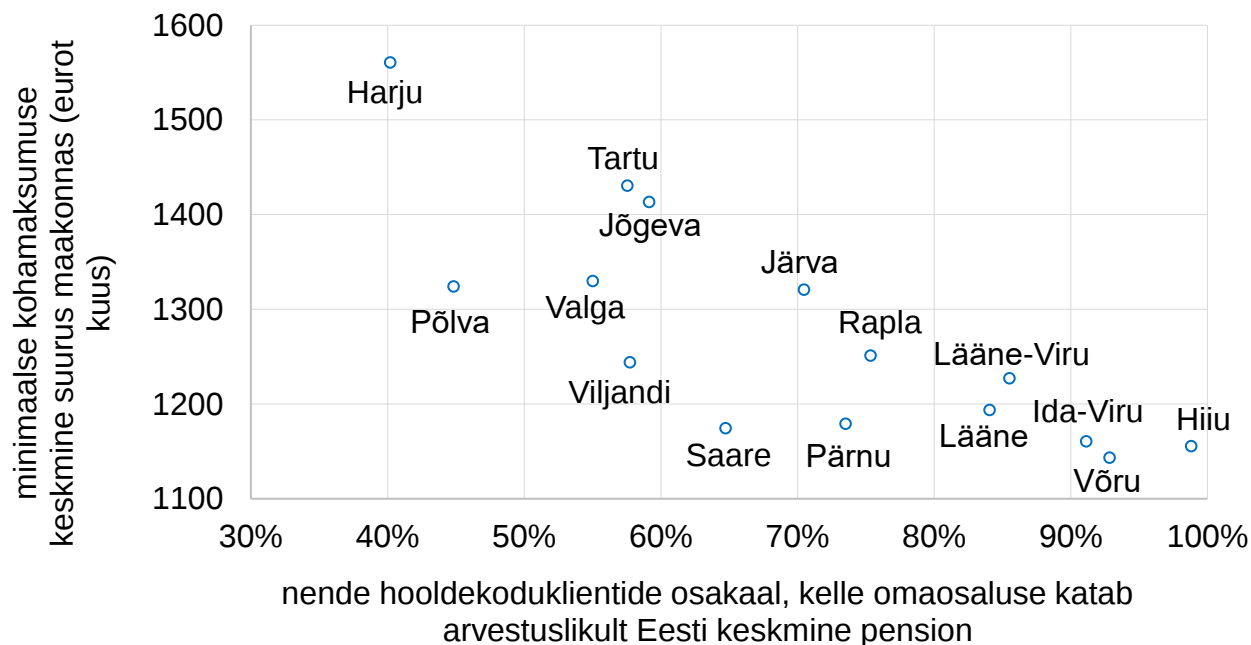
- ❖ 01.04.2024 seisuga oli hooldekodudes *ca* 9620 vanaduspensioni saajat.
- ❖ Neist hinnanguliselt iga 3. ei saanud enda pensioni ja KOVi poolt kuni Eesti keskmise pensionini juurde makstava hüvitisega omaosa kaetud. 53% juhtudel jäi puudu 100 või enam eurot.
- ❖ Põhjused: a) omaosa oli suurem kui Eesti keskmine pension (33%), b) KOVi piirmäär ei kata personalikulu (11%) ja inimene peab seda osaliselt ise tasuma, c) a + b (56%).
- ❖ Muudatused KOVi piirmäärades kipuvad hinnakasvust maha jääma: kui 07.2024 vs 09.2023 tõstis hinda 75% hooldekodudest, suurendas piirmäärasid 9% KOVidest. 2025. a alguse seis on olulise muutuseta.

Probleemikohad: keskmisest pensionist omaosa katteks sageli ei piisa

01.04.2024 seisuga
oli selliseid
juhtumeid 35%.

Probleem on
teravam kõrgema
hinnatasemega
Harjumaal.

Probleemikohad: defitsiidiga turg

- ❖ **Hooldekodukohtade puudus ja selle süvenemine.**

01.2023 – 05.2024 suurenes kohtade arv 5% (+580 kohta). Klientide arv hooldekodudes kasvas 9%. Täituvus sageli 100% või selle lähedane. Teenusele kohati pikad ootejärjekorrad (järjekorras ka 100 ja enam inimest).

- ❖ **Kohtade kättesaadavuses piirkondlikult olulised vahed.**

1000 vanaduspensioni saaja kohta on hooldekodukohti Põlvamaal 5 korda rohkem kui Harjumaal. Sarnane oli seis ka enne reformi.

- ❖ **Defitsiidiga turg loob hinnakasvu jätkumiseks head eeldused.**

Probleemikohad: KOVide rahastamine keskendub vaid hooldekoduteenusele

- ❖ KOVidele on esimese 1,5 aastaga eraldatud *ca* 100 mln eurot:
 - a) 2023.a sihtotstarbeline toetus 39,2 mln;
 - b) 2024. a KOVide tulubaasi 59,4 mln (1,88% riikliku pensioni tulult + tasandusfond).
- ❖ Riiklik prioriteet on kodu- jms teenused, mille jaoks *ca* pooltel KOVidel riigilt reformiga juurde saadud rahast ei jätku.
- ❖ Kuluvajadus KOViti erinev (mis loomulik), kuid tulude tasandus võtab arvesse vaid hooldekoduteenuse vajadust.

Probleemikohad: küsitava vajalikkusega bürokraatia

- ❖ Väiksema sissetuleku hüvitise arvestus: palju eri aegadel muutuvaid tegureid ja suur arvestuskoormus. Selle vaatamata ...
 - ... paljudele inimestele jääb hooldekodukoht keskmise pensioni eest kättesaamatuks.
- ❖ KOVi piirmäära seostamine vaid hooldekodu personalikuluga: hooldekodul tuleb kulusid ette antud metoodika järgi arvestada, avalikustada ja SKA-l seda kontrollida. Sellele vaatamata ...
 - ... piirmäärad personalikulu sageli ei kata ja kaetuse saavutamine on tihti ka objektiivselt keeruline. Lõppastmes on oluline, kuidas jaotub KOVi ja inimese osalus lõppkulu taustal, mitte majandusliku sisu järgi.

Soovitused sotsiaalkaitseministrile

Vaadata 2025. aasta jooksul üle hooldereformiga kujundatud pikaajalise hoolduse teenuste rahastamise reeglid ja leida lahendused, kuidas

- ❖ teha hooldekoduteenuse kulumudel inflatsioonist kiirema hinnakasvu suhtes kindlamaks;
- ❖ vähendada ebavajalikku bürokraatiat hooldekoduteenuse rahastamisel;
- ❖ vähendada omavalitsuste ebavõrdsust pikaajalise hoolduse teenuste rahastamise võimalustes.

Tänan tähelepanu eest!

